

## **Belangenvereniging MEER-dorpen**

Secretariaat : p/a Olgerweg 75, 9723 EC Engelbert

Mailadres : [secretarismeerdorpen@gmail.com](mailto:secretarismeerdorpen@gmail.com)

Bankrekeningnr. NL68 RABO 0346 2113 28

Tel. 06 31 17 32 07

KvK reg.nr V026702

Groningen, 15 september 2020

Aan: Bureau Meerstad

**Betreft: Stedenbouwkundig Programma van Eisen - Eemskanaalzone concept juni 2020 en begeleidende brief BM**

### **Inleiding**

Als bestuur van de Belangenvereniging MEER-dorpen maken wij gebruik van de geboden gelegenheid om een zienswijze te formuleren op het concept Stedenbouwkundig Programma van Eisen (juni 2020).

Deze zienswijze is gebaseerd op de volgende informatiebronnen:

- Ontwikkelingsstrategie 'Stad aan het Water' (bijlage 1)
- Het eindverslag van Typisch Gronings (bijlage 2)
- Het enquête-rapport van het MEERdenkpanel april 2019 (bijlage 3)
- De opbrengst van de bijeenkomst met de Middelberters op 1 september 2020 (bijlage 4)
- Het enquête-rapport van het MEERdenkpanel over het concept SPvE (bijlage 5)
- Cultuurhistorische analyse van SteenhuisMeurs (bijlage 6)
- Cijfers verkeersbewegingen MER 2017 (bijlage 7)
- Verkeersmetingen VVN (bijlage 8)
- De brief aan het bestuur van de werkgroep MEER-bos (bijlage 9)

Wij zijn positief gestemd over een aantal ambities die in het concept worden genoemd:

- Het samengaan van betaalbaar wonen en gezond buitenleven
- Energieneutrale en aardgasloze nieuwbouw
- Diversiteit in het woningaanbod, woonvormen (woningen voor starters, jongeren en ouderen, zowel huur als koop) en het gebruik, zoals ondernemerschap aan huis
- Voortbouwend op bestaande kwaliteiten en geschiedenis van het gebied, met respect voor de linten en de historische slotenstructuur
- De genoemde groenblauwe infrastructuur van de nieuwe wijk.

Maar er worden in het concept ook veel zaken geschetst waar wij ernstige zorgen over hebben; die wij anders wensen en waar we vragen over hebben. Puntsgewijs volgt hieronder onze zienswijze op het concept SPvE, vooraf gegaan door een samenvatting van de belangrijkste thema's.

- Wij zijn bezorgd over de verandering in omgevingsvisie op de Eemskanaalzone; van landschappelijke tussenzone naar levendige stadswijk met bovenwijkse voorzieningen.
- Wij zijn het niet eens met de gekozen prioritering bij belangenafwegingen. Niet prioriteit 1, maar prioriteit 3 moet voorop staan.
- Het betrekken van inwoners, ondernemers en belangenvertegenwoordigers schiet tekort. Meer directe betrokkenheid bij de planontwikkeling is dringend gewenst.

- Het ontbreken van kengetallen, behalve de 2100 woningen, maakt adequaat inhoudelijk reageren op het concept SPvE erg lastig.

## **Steeds stedelijker, steeds meer woningen met aanvullend programma**

Wij zijn erg bezorgd over de omslag in het denken over de Eemskanaalzone, als we Stad aan het Water vergelijken met het concept SPvE. In het concept SPvE wordt genoemd dat dit mede op basis van de Ontwikkelingsstrategie 'Stad aan het water' is gebaseerd. In 'Stad aan het Water' wordt gesproken over een groen raamwerk als landschappelijke tussenzone tussen de stad en Meerstad en was in de conceptversie de bebouwing niet eens te onderscheiden. Wat betreft bebouwing gaat het daarin over ruimte voor een groenstedelijk en licht stedelijk programma. In Stad aan het Water (pag. 18) wordt gesproken over 'een kleinschalig landschappelijk recreatief programma passend bij toekomstige ontwikkelingen'. En (pag. 48) 'De karakteristieken van het bestaande landschap en bebouwingspatronen moeten in het ontwerp respectvol worden benaderd'. Dit komt niet terug in het concept SPvE.

In bijlage 1 is een deel van 'Stad aan het Water' opgenomen wat over dit plangebied gaat.

In de raadsbrief over de noordelijke ontsluitingsweg (2018) wordt voor het eerst een aantal van 1500 woningen genoemd (overigens werd toen ook niet duidelijk waar dit aantal vandaan kwam en waar dit op gebaseerd was). In het concept SPvE zijn het, zonder nadere argumentatie, 2100 woningen, plus voorzieningen en bedrijven om er een bovenwijks verzorgingsgebied van te maken. Dat is alleen al 40% meer woningen dan oorspronkelijk met de MEER-dorpers is gecommuniceerd. Hoeveel ander programma komt daar nog bij, dat beslag legt op de ruimte, als beoogde voorzieningen zoals school, buurthuis, supermarkt, e.d. als dat in de Eemskanaalzone moet worden gerealiseerd?

Kortom: bij elk nieuw document wordt het stedelijker. En dus drukker: meer verkeer, meer mensen. Daarmee komt het landelijke karakter, maar ook de natuur alsmaar meer onder druk te staan. Er is plotseling een verschuiving van lokaal naar bovenwijks.

In de brief van Bureau Meerstad aan de bewoners wordt overigens nog wel het aantal 1500 (- 2100) aangehaald. En in eerdere gesprekken met Bureau Meerstad werd aangegeven dat het aantal woningen van 1500 vaststond. In deze brief staat ook dat er in het vervolgproces scenario's worden onderzocht. We verwachten dus ook dat er een scenario van 1500 woningen wordt onderzocht.

Tijdens de inloopavond in oktober 2019 werd ook het aantal 1500 genoemd.

Het bestuur wenst dat de karakteristieken zoals geschetst in Stad aan het Water leidend blijven voor de inrichting van het gebied in de verdere uitwerking van de plannen. Dat sluit ook aan bij wat in de omgevingsvisie The Next City wordt aangegeven: vasthouden aan een compacte stad, niet extra in het buitengebied bouwen. O.a. het groene gebied tussen Groningen en Ten Boer open houden.

Ook wordt in The Next City een top 12 keuze genoemd. Een daarvan is de volgende:

'We versterken het groen en verbinden stad en regio. We houden het landelijk gebied groen open. Door vergroenen van de stad en het versterken van het water maken we onze gemeente ook klimaatadaptiever'. Daarnaast wordt ook genoemd dat het landelijk groen wordt gekoesterd (pag. 5). En bij de ontwikkelzones wordt dit plangebied niet genoemd.

En ook: 'Bij nieuwe ontwikkelingen gebruiken we het bestaande landschap als onderlegger'.

Het landelijk gebied in de gemeente Groningen kenmerkt zich door open landschap en agrarisch gebruik, met een aantal kleine lintdorpen en hoge cultuurhistorische waarden. We zijn hier zuinig op en staan in principe geen nieuwe functies in het buitengebied toe als deze afbreuk doen aan bovengenoemde waarden (pag. 42).

Bovenstaande punten komen niet overeen met het concept SPvE.

In het concept worden drie modellen omschreven: duidelijk onderscheid in mate van dorpsheid of stedelijkheid. Het lijkt erop dat er, weliswaar impliciet, is gekozen voor model 3, want dat is het enige model dat spreekt over bovenwijkse voorzieningen: ‘een nieuw hart voor Groningen-Oost’ met bovenwijkse voorzieningen, het meest publieke en stedelijke model. Dit trekt veel mensen en verkeer aan en staat haaks op het dorpse en landelijke karakter. Veel bewoners kiezen voor model 2 als kader voor de verdere ontwikkeling. En dit model past ook het beste bij de aanbevelingen uit het cultuurhistorisch onderzoek van SteenhuisMeurs. Wij wensen dat dit model richtinggevend wordt voor de positionering van de Eemskanaalzone.

In het concept SPvE staat dat van elk model voor- en nadelen zijn afgewogen. Echter worden deze niet genoemd. Transparantie is hierin belangrijk en dit is ook een uitgelezen kans om de bewoners bij te betrekken. We zijn van mening dat dit nu niet zorgvuldig is verlopen. De motivering voor een bepaalde richting ontbreekt, terwijl dit juist voor de belanghebbenden, de bewoners, zeer belangrijk is. En niet alleen de motivering is essentieel, maar ook de mogelijkheid tot participeren hierin.

Een omgevingsanalyse, een analytische benadering, ontbreekt: bijvoorbeeld wat een model voor gevolgen heeft voor de hoeveelheid groenblauw, etc.

Er mist in die zin een visie op het grotere geheel en dan voornamelijk aansluiting op de MEER-dorpen op langere termijn.

De Belangenvereniging heeft een eerste aanzet gemaakt voor het ontwikkelen van een nieuwe dorpsvisie aan de hand van de methodiek ‘Typisch Gronings’, zie figuur 1 en bijlage 2. Het is opvallend hoe natuur, het dorpse karakter, groen en de weidsheid van het landschap wordt gewaardeerd door onze bewoners. Ook de resultaten van ons MEER-denkpanel (middels enquêtes vragen we de mening van MEER-dorpers over diverse onderwerpen) ondersteunen dit: ruimte, weidsheid, vergezichten, rust, weilanden, veel groen, kleinschaligheid en het dorpse karakter worden het meest gewaardeerd (zie bijlage 3).



Fig. 1: Kwaliteiten die de MEER-dorpers het meest waarderen (methodiek Typisch Gronings).

## Prioritering bij belangenafwegingen

Na de beschrijving van de acht thema's in pijlers wordt er in het concept SPvE gesteld dat wanneer ambities en doelstellingen moeilijk te verenigen zijn, er bij de belangenafweging prioriteit gegeven wordt aan toevoegen van betaalbaar woningaanbod.

De andere thema's, waaronder het economische programma, zijn volgend. De 2100 woningen en bijkomende voorzieningen worden hoe dan ook ingepast in een groenblauw raamwerk. Omdat kwantificering van dat groenblauwe raamwerk (prioriteit 3) ontbreekt, is het onduidelijk wat er overblijft van het ruimtelijke en landschappelijke zoals o.a. geschetst wordt in Stad aan het Water.

Dat geldt daarmee ook voor de hoogte van de voorgenomen gestapelde bouw en de mate van compactheid. Ook het ontbreken van de ruimtelijke kwantiteit van de voorzieningen, valt onder deze noemer. Gezien de grote druk op de woningmarkt baart ons dat grote zorgen. In het ergste geval wordt het een goedkope nieuwbouwwijk met weinig kwaliteit? Dan wordt namelijk aan prioriteit nummer 1 voldaan.

Het woongenot, leefbaarheid en verkeersveiligheid komen voor de bewoners daarmee onder druk te staan.

Wij vinden dat bij prioritering van de afwegingen prioriteit 3 voorop moet staan. Alleen als een groenblauw raamwerk ontworpen wordt met inachtneming van de adviezen uit het cultuurhistorisch rapport van SteenhuisMeurs; de wensen van de bewoners zoals die naar voren komen in de andere genoemde bronnen en de karakteristieken in Stad aan het Water, is er vertrouwen bij het bestuur dat er een goede basis ligt voor de ontwikkeling van de Eemskanaalzone.

## **Participatie**

In het hoofdstuk Participatie wordt gesteld dat de inbreng van inwoners, ondernemers en belangenvertegenwoordigers belangrijk wordt gevonden. In deze eerste fase van het ontwikkelproces constateren wij dat het betrekken van belanghebbenden niet goed is geslaagd. Onze zorgen lijken niet serieus genomen. Dit is voor veel bewoners echt een heel heftige verandering. We voelen ons niet gehoord. Er zijn eerder toezeggingen gedaan dat er met bewoners zal worden samengewerkt. En in het najaar van 2018 is door de Belangenvereniging een verkiezingsbijeenkomst georganiseerd waarbij bijna alle raadsleden aanwezig waren en aangaven dat de bewoners een zeer belangrijke stem hadden in deze ontwikkelingen. In de infographic over proces en planning staat dat er ook wordt samengewerkt met ondernemers voordat het concept SPvE wordt opgesteld, maar dat is niet gebeurd. Het was waardevol geweest als het concept SPvE samen met bewoners en ondernemers tot stand was gekomen.

Helaas is er over het concept SPvE geen inloopbijeenkomst georganiseerd vanwege de coronamaatregelen. Tijdens de reactietermijn heeft de Belangenvereniging aan Bureau Meerstad gevraagd of er niet alsnog een inloopbijeenkomst kon worden georganiseerd. Op dat moment werden namelijk voor diverse ontwikkelingen wel weer inloopbijeenkomsten georganiseerd. De bewoners waren overvallen met de plotselinge verandering van 1500 naar 2100 woningen en aanvullend programma en het stedelijke karakter en er was veel behoefte aan meer duidelijkheid. Helaas heeft Bureau Meerstad dit verzoek niet gehonoreerd. De inloop op 29 oktober 2019 heeft wel tot een inventarisatie van wensen en zorgen geleid, die ook als bijlage van het concept SPvE zijn opgenomen. Maar die inbreng is niet zichtbaar verwerkt in het concept SPvE. Sterker nog, de bewoners konden middels groene en rode stickers aangeven welke beelden ze als positief danwel negatief ervoeren.

Stedelijke beelden werden als negatief ervaren en dit zien we juist helaas terug in het concept SPvE.

Het karakter van de beelden (stedelijk en vrij hoog, 5 bouwlagen) die in vorige inloop juist als negatief werden beoordeeld komen in het concept SPvE weer terug.

Middelbert is een prachtig eeuwenoud lintdorp en bewoners wonen er met veel plezier. De MEER-dorpers zijn zeer betrokken. Een aantal bewoners heeft met succes gestreden voor het behoud van de school de Driebond. Ook hebben we zelfs een veilige fietsroute, het Engelenmeepad, gecreëerd. Ook is een werkgroep bezig met de verbetering en uitbreiding van het sportcomplex in Engelbert, waarbij ook bewoners van Meerstad zijn betrokken. Een andere werkgroep is bezig om van de MEER-dorpen een 6-minutenzone te maken.

Ook zijn we bezig met het ontwikkelen van een dorpsvisie (zie bijlage 2 'Typisch Gronings').

Wij wensen dat in de definitieve versie wel wordt verantwoord en wordt beargumenteerd wat er met de inbreng is gedaan en zien deze inbreng graag verwerkt.

De inventarisaties die de belangenvereniging onlangs zelf heeft gedaan door middel van een bijeenkomst met de bewoners van Middelbert (bijlage 4) en een MEERdenkpanel enquête (bijlage 5), zijn als bijlagen toegevoegd. Wij wensen dat bij de verdere uitwerking van het concept die inbreng betrokken wordt.

Ook hier komen duidelijk de zorgen over het landschappelijke en dorpse karakter, de grote hoeveelheid woningen, de verstedelijking en de mate van participatie naar voren.

## **Cultuurhistorie**

Wij waarderen het dat Bureau Meerstad een uitgebreide cultuurhistorische analyse heeft laten uitvoeren door SteenhuisMeurs. Helaas moeten wij constateren dat de uitkomsten daarvan slechts terloops worden genoemd in het concept SPvE. En bij de inpassing van de noordelijke ontsluitingsweg is al geen rekening gehouden met de cultuurhistorie.

We missen het grotere plaatje waarbij ook de relatie noord zuid duidelijk wordt. Hoe is aanhechting aan de MEER-dorpen? Nu is de focus volledig op de verbinding van de stad met Meerstad (oost-west).

Wij wensen dat in de verdere uitwerking de aanbevelingen uit het rapport worden overgenomen.

Ook in de nieuwe Erfgoednota staat dat bij de planvorming cultuurhistorie een belangrijk uitgangspunt vormt en in de ruimtelijke afweging meegenomen moet worden.

Door bij toekomstige ontwikkelingen rekening te houden met en voort te bouwen op de kwaliteiten van het landschap, is het mogelijk te vernieuwen zonder het eigene van de MEER-dorpen uit het oog te verliezen. Het koesteren en duurzaam inzetten van deze zichtbare en onzichtbare eigenschappen kan ervoor zorgen dat de MEER-dorpen hun onderscheidende karakter ten opzichte van de stad Groningen, de uitbreidingen van Meerstad en de omliggende industrie- en bedrijventerreinen behouden (SteenhuisMeurs, pag. 87, zie bijlage 6 voor de volledige link).

Enkele algemene aanbevelingen uit dit rapport (pag. 91):

- Laat het dorpse karakter van Engel- en Middelbert (en de industriële sfeer langs het Eemskanaal en het Winschoterdiep) voortbestaan als onderscheidende plekken in de stad.
- Zorg voor een geleidelijke overgang van land (rust, openheid, groen, poldersloten, architectuur met landelijke uitstraling) naar stad (reuring langs de kanalen, stedelijk wonen, bebouwing met grotere korrel, architectuur met stoere industriële uitstraling).

Laat veel ruimte aan het Middelberter lint: minimaal 200 meter aan weerszijden. En dan een geleidelijke overgang naar Eemskanaalzone, door gevarieerd groen (bomen, struiken, open stukken) en eerste rijen woningen bouwen die passen bij het lint.

En ontsluiting voor auto's op het Middelberterlint vinden we ongewenst.

Wij vinden het een gemiste kans dat er geen werkgroep Eemskanaalzone in het leven is geroepen. Bij de ontwikkelingen rond de noordelijke ontsluitingsweg is dat wel gebeurd. Wij zien graag dat alsnog zo'n werkgroep wordt gerealiseerd, met daarin direct betrokkenen, vertegenwoordiging van de ondernemers en de belangenvereniging en Bureau Meerstad. De meerwaarde daarvan op het gebied van betrokkenheid en communicatie over de ontwikkelingen is evident.

## **Kengetallen ontbreken**

Het ontbreken van kengetallen in het concept roept bij het bestuur en bewoners veel vragen op. Omdat de kaders en de uitgangspunten nergens worden gekwantificeerd, is het onmogelijk om daar goed op te reageren. Alleen het aantal van de 2100 woningen is vastgelegd. Zorgen en wensen hangen nauw samen met die kwantiteiten. Nergens staat hoe groot de oppervlakte van de Eemskanaalzone is. De ruimte die de noordelijke ontsluitingsweg in beslag neemt, inclusief en exclusief een niet te bebouwen strook aan beide kanten, wordt niet benoemd. De hoeveelheid groen, blauw in verhouding tot de ruimte voor woningen ontbreekt, evenals het ruimtelijk beslag dat de voorzieningen op het gebied leggen. Ook een indicatie over de verdeling koop-huur wordt niet aangegeven. De maximaal voorgenomen hoogte van de gestapelde bouw vinden we niet terug. In het hoofdstuk Randvoorwaarden worden slechts een aantal randvoorwaarden zoals geluidszones, hoogspanningszone, pers- en gasleiding opgesomd. We zien in andere concept SPvE's wel dat kengetallen worden genoemd. Waarom worden hier geen kengetallen genoemd?

Daardoor is ook niet duidelijk wat vast staat en wat flexibel is. Dat maakt het ook lastig om op te reageren.

We zouden graag alsnog invloed willen hebben op de verschillende kengetallen. Wij wensen daarom dat in de volgende versie zoveel mogelijk kengetallen genoemd worden.

Het concept SPvE wordt ervaren als een lastig leesbaar stuk. Het is voor leken slecht leesbaar. Ook is gebleken dat veel stukken voor meerdere interpretaties vatbaar zijn. Het behelst ook veel pagina's. Al met al werpt dit een hoge drempel op om te lezen en om op te reageren.

## **Geen sloop huidige bebouwing lint**

Zoals vaker genoemd vindt de Belangenvereniging het belangrijk om de huidige bebouwing te behouden. In het verleden zijn er aan de Hoofdweg verschillende boerderijen gesloopt in het kader van Meerstad, waaronder een karakteristieke kapschuur. Terwijl deze oude panden juist bijdragen aan het karakter en de samenhang van de linten.

De boerderij aan de Middelberterweg nummer 6 is een gemeentelijk monument en in bezit van de gemeente. We zouden de aanbeveling van SteenhuisMeurs graag overnemen (pag. 94): maak van deze boerderij een stadsboerderij, waar streekproducten, kinderopvang, kleinschalige bedrijvigheid en kleinvee samen een interessante functie opleveren.

Middelberterweg nummer 4 is al langer in bezit van de gemeente en we zouden graag zien dat deze beter onderhouden wordt.

## **Verkeersveiligheid**

De verkeersintensiteit gaat in de komende jaren in de MEER-dorpen meer dan verdubbelen, deze aantallen zijn schrikbarend hoog, zie bijlage 7 (Milieu Effectrapportage behorende bij het BP Meerstad Midden-West: cijfers toename verkeersintensiteit door ons weergegeven op de kaart). De lintwegen zijn daar niet op ingericht. En de huidige plannen van 1500 – 2100 met aanvullend programma van bedrijven en voorzieningen zijn daarin nog niet meegenomen.

Voorzieningen trekken mensen aan en dus veel meer verkeersbewegingen.

Volgens de MER is het van belang dat de verkeersstroken in overeenstemming zijn met de functie van de wegen en wegencategorisering op basis van de indeling erftoegangsweg (ETW), gebiedsontsluitingsweg (GOW) en stroomweg (SW). De lintwegen worden gedefinieerd als erftoegangswegen, maar zijn niet als zodanig ingericht en kunnen een veel hogere verkeersintensiteit niet aan. Een aantal jaar geleden is de inrichting van de Middelberter- en Engelberterweg aangepast op een zgn. 30km zone. Echter deze inrichting voldoet niet en de hoge verkeersnelheden worden dan ook nauwelijks afgeremd. Uit metingen is gebleken dat meer dan 40% harder rijdt dan 50 km/u in de 30 km zone (zie bijlage 8)– resultaten verkeersmetingen VVN).

Bouwwerkzaamheden brengen ook veel bouwverkeer met zich mee. Ook daar zijn zorgen over. Ons dringende advies is daarom ook de ontwikkeling van de Zuidelijke ontsluitingsweg (ZOW) zo spoedig mogelijk op te starten om de verkeersveiligheid en de kwaliteit van de leefbaarheid van de MEER-dorpen te kunnen garanderen.

Wij zijn van mening dat er onderzoek gedaan moet worden naar de gehele toekomstige verkeersveiligheidssituatie in en om Middelbert en Engelbert, Klein Harkstede, Ruischerbrug én Meerstad. Vervolgens dient in een gedegen plan te worden opgenomen wat die gevolgen zijn en wat de gemeente kan doen om die verkeerssituatie in het hele gebied zo veilig mogelijk te maken.

Om een helder beeld te krijgen van de effecten van de verkeersstromen vragen wij u de toekomstige verkeersintensiteit opnieuw te berekenen. Alsmede de effecten van de aanleg van de Zuidelijke ontsluitingsweg.

In de drie modellen staan wegen ingetekend, o.a. achter de Middelberterplas langs. Wat wordt hier bedoeld? Wandelpaden of autowegen? Bij dit laatste bestaat de vrees voor sluipverkeer in de lintdorpen.

## **Behoud van het Driebondsbos en de vleermuisplas (zie ook bijlage 9 – brief werkgroep MEER-bos)**

Dit voor de stad Groningen unieke, mooie en ecologisch waardevolle natuurgebied is spontaan ontstaan op een slibdepot uit de vorige eeuw, en vormt nu al een natuurlijke afscherming tussen bestaande stadsdelen (Ruischerbrug en Ruischerwaard) en de te realiseren 'Deelplan 4'. Met de aanstaande realisatie van het 'Kardings Ontzet', samen met de ecologisch verantwoorde inrichting van het gebied rond Klein Harkstede verbindt het Driebondsbos het 'groenblauwe raamwerk' van de Eemskanaalzone met de grotere provinciale ecologische structuur.

Echter, in de brief die het concept SPvE begeleidt schrijft Bureau Meerstad: "[het Slibdepot] is geen beschermd natuurgebied, maar we willen er zorgvuldig mee omgaan". Deze zinsnede baart ons zorgen, zeker in het licht van de eerdere aankondiging van de voorgenomen aanleg van MTB-routes en een 'skillspark' in het gebied. Elke "zorgvuldige omgang" anders dan "met rust laten" zal een negatieve uitwerking hebben op de ecologie van het gebied. Het is u bekend dat het bos de woonplaats is van meerdere beschermde diersoorten. Dat het gebied desondanks geen beschermde status geniet zou Bureau Meerstad ertoe moeten nopen zich voor het verkrijgen van die status in te zetten, in plaats van de kans te zien er 'zorgvuldig mee om te gaan'. Erkenning en instandhouding van dit unieke stukje wildernis zou werkelijk gewicht geven aan het 'wonen in de natuur'-credo van Bureau Meerstad.

We merken op dat onze stelling betreffende de ecologische waarde van het Driebondsbos niet slechts de onze is, maar wordt onderschreven door meerdere deskundigen op dit gebied<sup>1</sup>. Niet voor niets was het behoud van het Driebondsbos scenario #1 in de *Visie ontwikkeling Eemskanaalzone* (2004). Ook het *Masterplan Meerstad* (2005) stelde dat het gebied minimaal als onderdeel van de Stedelijke Ecologische Structuur behouden diende te blijven. In de *Ontwikkelstrategie Meerstad* (2011) waren er 2 scenario's waarin het bos behouden blijft. In de *Actualisatie Kaart SES* (2014) staat het slibdepot vermeld als 'kerngebied'. Zeer recent nog stelde zelfs *Ontwikkelstrategie Meerstad – Uitwerking II* (2017) dat het de functie van groene ader dient te behouden. We gaan er vanuit dat BM, uitvoeringsorganisatie van een 'groene gemeente' dit eerdere inzicht niet negeert ten gunste van de verkoop van meer woningen.

---

<sup>1</sup> Een (niet-uitputtende) lijst deskundigen die de waarde van het Driebondsbos onderschrijven:

- Marco Glastra (Dir. Groninger Landschap, in het concept SPvE als te raadplegen adviseur genoemd)
- Prof Dr. J. P. Bakker (emeritus hoogleraar ecologie, RUG).
- Prof. dr. C. van der Hoek (emeritus hoogleraar Biologie, RUG)
- Dr. W. Joenje (gepensioneerd universitair hoofddocent ecologie RUG / Wageningen UR)
- Wout Veldstra (voormalig ecooloog gemeente Groningen)
- Jan Doevendans (ecoloog)



## **Realisatie van gevarieerd groen (zie ook bijlage 9 – brief werkgroep MEER-bos)**

Binnen de geluidsoverlast-contour langs Oostelijke Ringweg A7 ligt de mogelijkheid een langgerekte, strook gevarieerd groen aan te leggen. Bij realisatie van voldoende hoogte en/of reliëf, dempt deze het verkeersgeluid in de nieuwe stadswijk (zoals het concept SPvE ook al stelt op pagina 17). Deze groenstrook is in de toekomst zuid-westwaarts uit te breiden langs oostzijde A7 tot aan Scharmerplas. Daarmee ontstaat een groene verbinding tussen de nieuwe stadswijk en de momenteel in ontwikkeling zijnde natuur -corridor Westerbroekstermadepolder–Roegwold.

## **Huidige en toekomstige geluidshinder**

De zorg bestaat dat er met de bouwwerkzaamheden van 2100 woningen, voorzieningen en bedrijven jarenlang sprake is van geluidshinder. Het woongenot komt daarmee onder druk te staan. Hoe wordt hiermee omgegaan? En voor wat betreft het geluid van het verkeer: we zouden ook graag zien dat de wegen in en rondom Middelbert stil asfalt krijgen (waaronder de ring en de ontsluitingsweg).

## **Middelberterplas en groene corridor**

De Middelberterplas valt als één van de weinige gebieden in de gemeente Groningen onder NNN (Natuurnetwerk Nederland) en recreatief gebruik is niet toegestaan. Daarnaast valt de plas buiten het plangebied. Om de natuurwaarde van de plas te behouden en uit te breiden dient de bebouwing op voldoende afstand van de plas te komen. In de sloot ten noorden van de plas zitten heikikkers.

Ook zouden we graag zien dat er een verbinding wordt gemaakt met het Driebondsbos via het Middelberterlint, dus het creëren van een groene corridor ten gunste van flora en fauna.

## **Geen relatie met het Middelberterlint**

Er wordt in het concept SPvE vrijwel niets over de linten genoemd en dit zou wel meegenomen moeten worden. Er mist in die zin een visie op het grotere geheel en dan voornamelijk aansluiting op de MEER-dorpen op langere termijn.

De volgende zinsnede roept vragen op (pagina 49): “De bestaande cultuurhistorisch waardevolle omgeving van het lint van Middelbert wordt met de historische lintbebouwing onderdeel van de wijk”, wat wordt hiermee bedoeld?

## **Integratie met Groenplan Vitamine G gemeente Groningen ontbreekt**

Onlangs is het Groenplan van de gemeente vastgesteld. Hierin wordt genoemd dat er groene aantrekkelijke fiets- en wandelverbindingen worden ontwikkeld langs cultuurhistorisch waardevolle lijnen om dorp, stad en landelijk gebied met elkaar te verbinden. Dit is echter niet in het concept SPvE meegenomen. Zo zijn de historische linten van Roodehaan-Euvelgunne (Hunzezone), Middel-Engelbert en de Hoofdweg een reeks groene verbindingen (noord-zuid) die haaks staan op de verbindingen tussen stad en Meerstad (en meer oostwaarts). Dit sluit aan bij de ambities uit het Groenplan Vitamine G van de gemeente Groningen.

De Middelberterplas (en ook de Engelberterplas) vormt zo onderdeel van een robuuste groene verbinding.

Er staat dat in grote ontwikkelgebieden zo mogelijk het bestaande groen versterkt wordt. Meerstad wordt hier ook genoemd. We zien graag terug dat het bestaande groen wordt uitgebreid en versterkt in het plangebied, het Middelberter Raamwerk en bij de cultuurhistorische linten van Engel- en Middelbert. De Hunzezone is al een prachtig voorbeeld. In het rapport over cultuurhistorie van SteenhuisMeurs is ook aandacht voor het landschap, groen en bomen. Als Belangenvereniging MEER-dorpen zien we graag, zoals eerder genoemd, dat er een koppeling wordt gemaakt met dit cultuurhistorische onderzoek van SteenhuisMeurs, daar waar een link wordt gelegd van vergroenen met cultuurhistorie.

## **Thema natuur en biodiversiteit ontbreekt**

In het concept SPvE ontbreekt het thema natuurinclusiviteit en biodiversiteit. Er wordt gesproken over groen: alleen voor recreatie of voor flora en fauna? We zijn van mening dat groen ook voor flora en fauna een onmisbare functie heeft, niet alleen een recreatieve functie. Er zou voor het hele plangebied (en liefst nog breder) een onderzoek moet worden gedaan naar natuur en ecologische waarden. Net als nu gedaan is over de cultuurhistorie. Dit soort informatie is immers essentieel als input voor de planvorming.

Verder hebben we voor wat betreft natuur de volgende opmerkingen:

p. 15 - bij 'kwaliteiten' mist natuur, terwijl er in het plangebied belangrijke natuurwaarden voorkomen (o.a. Driebondsbos en de Middelberterplas) en het gebied ook een schakelfunctie heeft tussen stad en buitengebied.

p.17 - bij randvoorwaarden moet vermeld worden dat de Middelberterplas in het Natuur Netwerk Nederland (NNN) ligt en er geen negatieve effecten mogen plaatsvinden op de aanwezige natuurwaarden en dat de plas in verbinding moet blijven staan met de rest van de NNN. Het Driebondsbos en de Hunze kunnen hierin een belangrijke rol spelen.

p.19 - bij beleid mist natuurbeleid. Er moet verwezen worden naar provinciaal beleid en naar het eigen gemeentelijke groenbeleid (Vitamine G). Zowel Driebondsbos als Middelberterplas behoren tot de basisgroenstructuur.

p.31 - bij 'Eemskanaalzone verbindt': de Middelberterplas is een schakel in de natte verbinding tussen Woldmeer en Hunze; Driebondsbos/Eemskanaal is een belangrijke groene corridor tussen stad en buitengebied.

p.33 - behoud groenblauwe corridors Driebondsbos/Eemskanaal en Woldmeer/Middelberterplas/Hunzezone

- behoud en versterking van natuurwaarden Middelberterplas

- deze groenblauwe structuur zou de ruggengraat van de nieuwe Eemskanaalzone moeten zijn.

p. 55 – prioritering: de groenblauwe structuur zou de ruggengraat van de nieuwe Eemskanaalzone moeten zijn en daarmee - ons inziens - de hoogste prioriteit, zie ook eerdere opmerking.

Bureau Meerstad hanteert de volgende slogan: 'Meerstad. Het mooiste en groenste stadsdeel'.

En ook de tekst: 'Hier geen verkeer dat raast, maar riet dat ruist. Bekend om de ruimte, het groen en het Woldmeer'. Laat dit dan ook gelden voor deze nieuwe wijk.

## **Leesbaarheid rapport**

Zoals eerder genoemd, is het concept SPvE niet voor iedereen goed leesbaar. Op pagina 26 en 27 zijn assenkruizen afgebeeld met voorbeelden. Het wordt niet duidelijk hoe deze figuren geïnterpreteerd moeten worden. Ook dit komt niet overeen met de beelden van Stad aan het Water.

En welke functie heeft het noemen van de referenties in het concept SPvE? De relatie met het concept SPvE ontbreekt, het wordt niet helder welk specifiek aspect precies nu als referentie dient. Dit roept veel vragen op. Wat heeft bijvoorbeeld de Keukenhof met het plangebied te maken?

Beter is om voorbeelden te laten zien van Groningse wijken zodat de lezer een beter beeld krijgt van het programma.

## **Sportvoorzieningen**

Als de voorzieningen ook sport betreffen, dan graag overleg met de werkgroep sport van de Belangenvereniging. Daar wordt ook over uitbreiding bij het MFC gedacht. De Belangenvereniging is in samenspraak met de gemeente en de schoolleiding om zich in te zetten voor het realiseren van een natuurlijk, uitdagend, veilig en uitnodigend beweeg- en speelpark voor jong en oud rond het MFC en de nieuwe Driebondsschool.

## **Sociaal veilige route - Stad aan het Water: slibdepot west (deelgebied 3)**

Er wordt in de stukken voortdurend gesproken over een sociaal veilige route van de stad naar Meerstad. Maar het fietspad bij het slibdepot west kan niet worden gezien als sociaal veilig: aan de ene kant het industrieterrein en aan de andere kant het slibdepot. Het is ons bekend dat de grond van dit slibdepot vervuild is, maar naar onze mening wordt een route pas sociaal veiliger als er woningen staan. Ons advies zou dan ook zijn om daar woningen te bouwen.

## **Voorzieningen**

Bij een nieuw woongebied horen ook voorzieningen. In het programma wordt uitgegaan van bovenwijkse voorzieningen: wat wordt bedoeld met bovenwijkse voorzieningen, hoe ruim is dit? Voorzieningen voor de bewoners van Meerstad en de MEER-dorpen is wellicht gewenst, dan denken we bijvoorbeeld aan een school en aan lokale en kleinschalige voorzieningen. Maar als het veel ruimer wordt dan verwachten we te veel drukte en verkeersstromen. In het Masterplan was in de Zeilen een supermarkt gepland. Waarom niet daar? En/of voorzieningen in de Scandinavische havens?

## **Samenwerken**

De ontwikkeling van dit plangebied gaat om onze directe leefomgeving, het heeft veel impact op de bewoners. We willen hier nauw bij betrokken worden. En dit gaat verder dan het reageren op voorstellen van de gemeente.

Ons verzoek is om voor dit plangebied, het Middelberter Raamwerk, Deelgebied 4 in samenwerking met de bewoners van de MEER-dorpen het plan uit te werken.

Ook voor de gemeente en Bureau Meerstad kan het veel opleveren om krachten te bundelen. De bewoners als degenen die bij uitstek kunnen voeden bij het bouwen aan het ‘verhaal’ en de identiteit van het gebied. Door samen met bewoners de belangrijkste waarden te definiëren kan een breed draagvlak worden gecreëerd en kunnen we samen bouwen aan een positief en collectief wensbeeld voor de toekomst.

Samenwerken met bewoners op basis van vertrouwen, openheid en transparantie. We verwachten een overheid die daarop inspeelt. En dit is een uitgelezen kans voor Groningen om potenties te benutten en het begrip participatie waarlijk inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,  
Marina Weel, voorzitter bestuur Belangenvereniging MEER-dorpen



## Bijlagen:

- Bijlage 1: Ontwikkelingsstrategie 'Stad aan het Water
- Bijlage 2: Het eindverslag van Typisch Gronings
- Bijlage 3: Enquête-rapport van het MEERdenkpanel april 2019
- Bijlage 4: Opbrengst van de bijeenkomst met de Middelberters op 1 september 2020
- Bijlage 5: Enquête-rapport van het MEERdenkpanel over het concept SPvE
- Bijlage 6: Cultuurhistorische analyse van SteenhuisMeurs:
- Bijlage 7: Cijfers verkeersbewegingen MER 2017
- Bijlage 8: Verkeersmetingen VVN
- Bijlage 9: Brief aan het bestuur van de werkgroep MEER-bos

## Bijlage 1 Ontwikkelingsstrategie Stad aan het Water

Hieronder is een pagina opgenomen uit de Ontwikkelingsstrategie 'Stad aan het water' van het Middelberter raamwerk, deelgebied 4, het plangebied zoals genoemd in het concept SPvE.

<b>1 Groen raamwerk</b> Paden die zich in de verkavelingsstructuur voegen ontsluiten het Landschapspark vanuit Driebond, het oostelijke slibdepot Middelbert en Meerstad	
<b>2 Landschappelijk tussenzone</b> Het gebied maakt het mogelijk het landschap te ervaren. Door het gebied deels open te houden blijft het landschap dicht bij de stad en is de route tussen Groningen en Meerstad een landschappelijke.	
<b>3 Sfeer van oorspronkelijke landschap</b> Het karakter van het landschap blijft bewaart in de toekomstige ontwikkelingen. Ingrepen voegen zich in de bestaande structuur.	
<b>4 Entree zone Meerstad</b> Het groene gebied biedt de mogelijkheid een fraaie landschappelijk entreezone voor Meerstad te creëren.	
<b>5 Ruimte voor groenstedelijk programma</b> Het landelijke gebied biedt mogelijkheden voor groen recreatief programma dat ruimte heeft.	
<b>6 Ruimte voor licht stedelijk programma</b> Bijzonder stedelijk programma met een landschappelijke uitstraling voegt zich in het landschapspark. De gebouwen staan in het park. Vanaf de weg zijn vergezichten op het landschap mogelijk.	

## Bijlage 2 Samenvatting Typisch Gronings

Kwaliteiten die de MEER-dorpers het meest waarderen:

DE WEIDSHEID VAN HET LANDSCHAP  
HET DORPSE KARAKTER  
BUITENLEVEN DICHTBIJ DE STAD  
DE DIVERSITEIT VAN DE BEWONERS VAN DE DORPEN  
GENIETEN VAN DE NATUUR, LEVEN MET DE SEIZOENEN  
MEER BOS EN MEER OMMETJES  
LIEFDE VOOR DE PLEK  
GENIETEN VAN HET WATER IN DE OMGEVING.

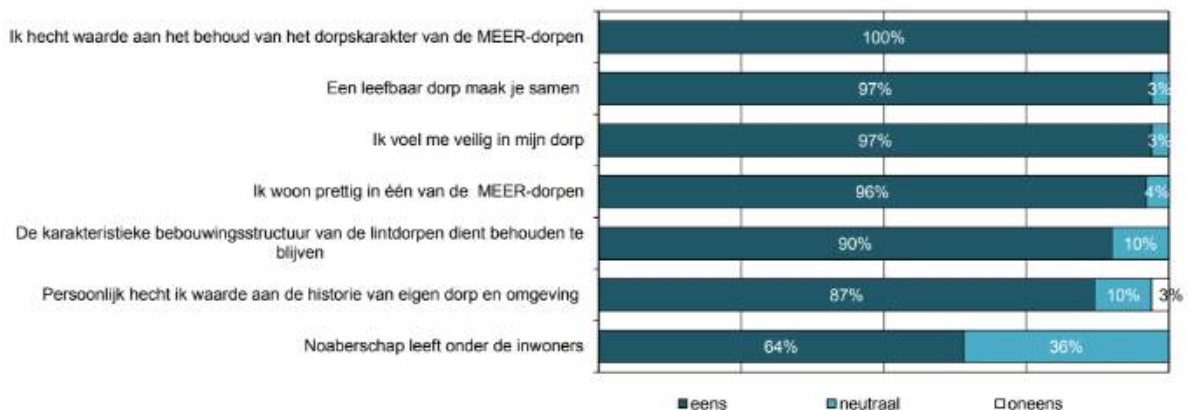
Link naar het volledige eindverslag van Typisch Gronings:

[https://www.meerdorpen.info/images/downloads/200605\\_de\\_BUNDELING\\_TypischGronings\\_in\\_de\\_MEER-dorpen.pdf](https://www.meerdorpen.info/images/downloads/200605_de_BUNDELING_TypischGronings_in_de_MEER-dorpen.pdf)

## Bijlage 3 MEERdenkpanel april 2019

**Tabel 2b:** Meest gewaardeerde en te verbeteren punten dorps- en landschappelijk karakter

Het meest gewaardeerd	Te verbeteren
<ol style="list-style-type: none"> <li>Ruimte, weidsheid, weidse blik, vergezichten (19x)</li> <li>Rust (het vrije gevoel) (14x)</li> <li>Agrarische karakter, landbouw, weilanden (8x)</li> <li>Veel groen, groene omgeving (7x)</li> <li>Kleinschaligheid, dorps karakter (6x)</li> <li>De kerken in Engelbert en Middelbert met de functie voor dorpsgemeenschap die beide kerken hebben (4x)</li> <li>Mooie authentieke woningen, geen hoogbouw(4x)</li> <li>Flora en fauna, vogels en reeën, schapen, koeien (4x)</li> <li>Gemeenschapszin, maatsch. betrokkenheid (4x)</li> <li>Veranderend landschap met de seizoenen (2x)</li> <li>Stad op zichtafstand (2x)</li> <li>De lintwegen (2x)</li> </ol> <p><u>En verder (1x):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Mooie route naar de stad</li> <li>Mooie randen: de Hunzezone, Engelenmeerpad, groenstrook tussen de bebouwing Lintdal en productiebos.</li> </ul> <p><u>Drie citaten van bewoners:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ "Dorps: het gemeenschapsgevoel, de gemoedelijke sfeer, het pretentieloze. Landschappelijk: de vergezichten, het vrije, het 'wilde' (roofvogels, reeën)."</li> <li>➤ "Weilanden, lintwegen, mooie kerken, maatschappelijke betrokkenheid bewoners, kleine school, EBB, gevarieerde bebouwing"</li> <li>➤ "Open weids landschap met vergezichten, smal informeel straat- profiel met bomen, sloten, bruggetjes en agrarisch landschap. Huizen en boerderijen passen goed in dorpskarakter"</li> </ul>	<ol style="list-style-type: none"> <li>Verkeersnelheid mag lager, verkeer remmende, snelheid beperkende maatregelen, drempels (6x)</li> <li>Meer begroeiing, meer bomen (5x)</li> <li>Overlast A7, graag geluiddempende maatregelen, bossage en struiken zorgen voor een groene long en dempen het geluid (5x)</li> <li>Gemeente en bewoners moeten er beter voor instaan om de karakters van de dorpen te blijven behouden (4x)</li> <li>Meer wandelpaden, meer ruimte voor voetgangers (4x)</li> <li>Meer aandacht voor behoud rust, niet alles dichtbouwen om het dorp heen, oppassen op Meerstad (3x)</li> <li>Sportvoorzieningen graag verbeteren (2x)</li> </ol> <p><u>En verder (1x):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Veel sluipverkeer, oppassen dat er geen doorgaande wegen door Engelbert komen, de dorpen moeten verkeersluw blijven</li> <li>Meer duidelijke markering van dorpskern versus buitengebied,</li> <li>Het dorp is nog niet klaar voor de groei van Meerstad en de Eemskanaalzone. De gemeente onderschat de impact.</li> <li>In voetpaden gaten en oneffenheden</li> <li>Honden uitlaatplekken veel poep op de stoep, mensen laten de poep achter, zakjes worden blijkbaar niet gebruikt</li> <li>Meer lokale voorzieningen, bv. een bakker</li> <li>Straatbeeld, trottoirs, biggenruggen: onoverzichtelijk, gevaarlijk</li> <li>Zorgen voor een groene strook tussen de oprukkende stad (industriepark Driebond) een soort van tweede Hunze</li> <li>Verdwenen sloten nieuw ontgraven, goed voor afvoer hemelwater en geeft het lint het originele landelijke karakter</li> <li>Nieuwbouw woningen uitvoeren in typerende dorpsstijl en niet Vinex prefab of Duits design / materialisering of kleuren</li> <li>Recreatieve wandelroutes zijn soms erg ruig (lastig na een regenbui of met kinderwagen) en stoepen ontbreken simpelweg. Dat is lastig met kinderwagen. Daardoor minder buiten.</li> </ul>





## Bijlage 4 Opbrengst van de bijeenkomst met de MiddelberTERS op 1 september 2020

	aantal keer genoemd
<b>Groen</b>	
Middelbelterplas: geen recreatieplas, beschermen, hoort niet bij plan, moet groen blijven, zorg voor natuurlijke overgang naar M.plas	8
ecologische verbindingzone	6
behoud open karakter landschap, zichtlijnen	5
Driebondsbos behouden, inventarisatie flora en fauna	4
behoud groene karakter	4
bos langs A7, landschappelijke geluidbuffer vanaf de ring	3
zoveel mogelijk groen	3
lieft geen veranderingen: open natuurgebied met landbouw	2
prioriteit moet groen-blauw zijn ipv woningbouw	2
Groenplan nergens genoemd	1
graag onderzoek naar ecologische waarden gebied Eemskanaalzone	1
thema natuurinclusiviteit, biodiversiteit ontbreekt, hou ook rekening met flora en fauna	1
behoud groene buffer tussen Stad en Meerstad, Stad moet niet aan Meerstad vastgekoekt	1
natuurwaarden	1
bufferzone met stad	1
veel waterpartijen	1
kansen: meergroen diversiteit, bomen op de weilanden, tbv dieren	1
<b>Woningen</b>	
wensen over woningen: betaalbaar, ook voor starters, commune, kangoeroe, natuurlijk oud worden, gevarieerd, ruimte voor experimenten, ruime kavels, woon-werk, senioren, kleinschalige woningbouw, dorps bouwen	10
kans voor commons: maatschappelijke cohesie	4
bouw nieuw wijk als klein dorpje	2
bij P+R relatief dicht bebouwd, richting lint steeds minder	2
kans: meer voorzieningen, leuke winkeltjes, sport	2
natuurinclusief bouwen	1
geen voorzieningen bij P+R, zoals Burgerking of andere wijkoverstijgende programma's	1
geen prioriteit voor bedrijventerrein	1
kans: speeltuin	1
Tekening: alleen naast de ring aan de andere kant van de ontsluiting bouwen. Naast Kerkpad natuur.	1

	aantal keer genoemd
<b>Inspraak/participatie/SPvE</b>	
het wordt steeds meer: eerst 1500, nu 2100, waar eindig het?	8
onduidelijkheid over voorzieningen/bedrijvigheid: waar wordt aan gedacht, hoe groot, wijkoverstijgend, kloppend hart van groningen oost	7
geen inloop	4
SPvE onleesbaar, vaag	4
3 modellen onleesbaar, afwegingen niet transparant, voorkeur lijkt voor model 3	4
inbreng inloop okt 2019 niet terug te vinden in SPvE	3
wens: actiever betrokken worden bij planvorming	3
2100 woningen+wijkoverstijgende voorzieningen, past dit wel? Verdwijnt dan Middelbert niet helemaal?	2
communicatie naar Middelberters mag beter en helderder	1
SPvE heel anders dan Stad aan het Water, wat is de status daarvan?	1
geen kengetallen	1
Welke functie heeft het noemen van de referenties in het SPvE? De relatie met SPvE ontbreekt, niet helder welk specifiek aspect precies nu als referentie dient.	1
<b>Verkeer</b>	
hoe is aanhechting met Engelbert: nu alleen gericht op oost-west verbinding, hoe zit het met noord-zuid	3
geen ontsluiting vanaf Middelberter lint, Middelberterweg moet niet drukker worden	2
zorgen over verkeersdruk, verkeersveiligheid	1
Borgbrug, nu al druk, hoe moet dat straks?	1
bruggen over Eemskanaal?	1
gebruik stil asfalt op ringweg, now	1
<b>Wandelen/fietsen</b>	
aantrekkelijke groene wandel-/fietsroutes	3
maak aantrekkelijke fietsroute naar stad, nu langs industrieterrein Driebond	1
graag veilige wandel/fietsroutes langs Middelberterweg	1
meer wandelmogelijkheden	1
<b>Cultuurhistorie</b>	
behoud lint: Middelberterweg brede groene zone, groen tussen nieuwbouw en lint, zodat je niet direct nieuwbouw ziet, behoud huidig lint	14
behoud dorps karakter	8
Middelberterweg 4,6: geen sloop, beter onderhoud	5
Maak stadsboerderij in Mbweg 6 met zorgboerderij, lokale producten, kleinschalig, lokaal voedsel verbouwen voor de stad	5
te weinig rekening gehouden met input cultuurhistorische analyse/cultuurhistorie	3
ga in brede lintstrook oorspronkelijke dieren houden	2
onduidelijkheid over behoud lint/cultuurhistorie	1

	aantal keer genoemd
<b>Bouwfase</b>	
overlast tijdens bouw: geluidsoverlast, alles tegelijk open, bouwverkeer	2
beginnen met groen/bomen, zodat dat er al is bij begin bouw	2
bouwfaserings zodat niet hele gebied open ligt	1
<b>Overig</b>	
let op geluidzones	1
Eemskanaalzone biedt kansen	1
niet gesorteerd, vaak omdat oplossingen buiten Eemskanaalzone worden bedacht	6



## **Bijlage 5 Enquête-rapport van het MEERdenkpanel over het concept SPvE**

Link naar Dropbox van de Belangenvereniging MEER-dorpen:

<https://www.dropbox.com/sh/kpogq2piyp735zc/AAC75aC4tbmHHG8ISmkLRQ3fa?dl=0>

## **Bijlage 6 Cultuurhistorische analyse van SteenhuisMeurs:**

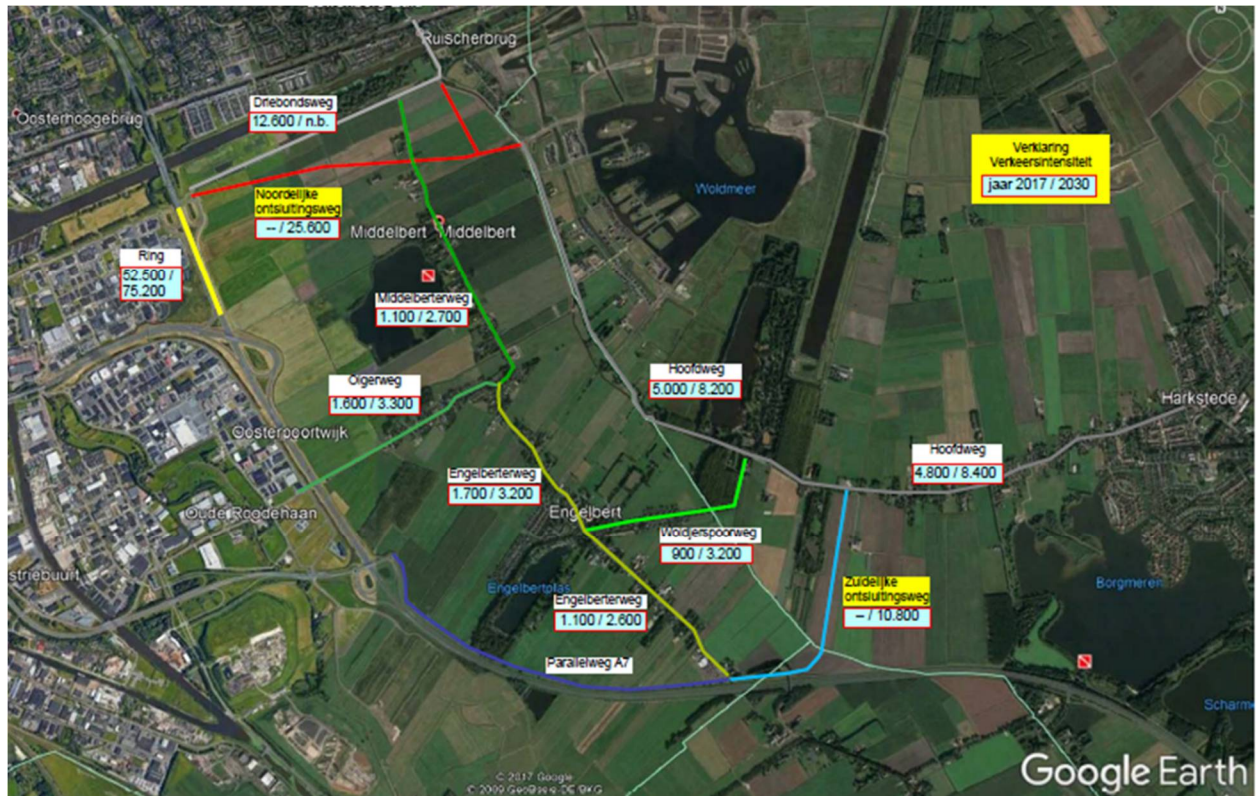
Link naar Bureau Meerstad:

<https://www.meerstad.eu/app/uploads/2020/05/20200424-Eemskanaalzone-en-MEERdorpen-website.pdf>

## Bijlage 7 Cijfers verkeersbewegingen MER 2017

GRONINGEN Meerstad-Midden West MILIEUEFFECTRAPPORTAGE (MER), 2017

In deze berekening zijn de ontwikkelingen van het plangebied nog niet meegenomen.



## **Bijlage 8 Verkeersmetingen VVN**

Link naar Dropbox van de Belangenvereniging MEER-dorpen:

<https://www.dropbox.com/sh/kpogg2piyp735zc/AAC75aC4tbmHHG8ISmkLRQ3fa?dl=0>

## **Bijlage 9 Brief aan het bestuur van de werkgroep MEER-bos**

Link naar Dropbox van de Belangenvereniging MEER-dorpen:

<https://www.dropbox.com/sh/kpogg2piyp735zc/AAC75aC4tbmHHG8ISmkLRQ3fa?dl=0>